

можна пояснити студентам відмінності у природоохоронних статусах різних видів, причини зміни чисельності та особливості заходів охорони і збереження популяцій рослин [3].

Біологічно активні сполуки, які містяться в отруті деяких тварин, в малих дозах чинять на людину лікувальний вплив, а тому використовуються в медицині та у фармацевтичній промисловості при виготовленні ліків. До таких тварин відносять, зокрема, Бджолу медоносну (*Apis mellifera*), отрута якої та її компоненти використовуються при лікуванні артриту, радикуліту, ревматизму, тромбофлебіту тощо. Корисними для людини є й інші продукти життєдіяльності бджоли: мед, прополіс, віск, перга, маточне молочко. В той же час бджоли відіграють надзвичайну роль в природних та штучних біогеоценозах як основні запилювачі рослин. Слід звернути увагу на те, що масове використання інсектицидів у сільському господарстві може призвести до знищення і цих корисних комах.

Одними з найбільш небезпечних тварин є отруйні змії, адже від їх укусів щорічно в світі страждає біля мільйона осіб. Це обумовлено присутністю в зміїних отрутах токсичних поліпептидів, ферментів, неорганічних сполук, які мають нейротоксичні, гемолітичні, кардіотоксичні, цитотоксичні властивості. Поряд з тим, отрута гадюкових змій знайшла своє застосування при виготовленні медичних препаратів для лікування гемофілії, визначення вмісту протромбіну в крові. Лікарські препарати, виготовлені на основі отрути деяких ямкоголових змій, використовують при лікуванні тромбозів [2]. Важливо наголосити студентам, що через необхідність отримання зміїних отрут у великих кількостях для виготовлення лікарських препаратів та антитоксичних сироваток, доцільним є створення серпентаріїв, де у штучних умовах утримують змій і використовують їх як джерело отрути.

Отже, вивчення різноманітності отруйних організмів та їх ролі в екосистемах сприяє формуванню у студентів цілісної уяви про структуру біоценозів, взаємозв'язків між організмами у них та можливі наслідки бездумного втручання у природні ценози.

Література

1. Медична біологія: Посібник з практичних занять/ О.В.Романенко, М.Г.Кравчук, В.М.Грінкевич та ін.; за ред. О.В.Романенка. – К.: Здоров'я, 2005. – 372 с.
2. Романенко О.В., Костильов О.В. Основи екології: Навч. Посібник. – К.: Фітосоціоцентр, 2001. – 150 с.
3. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я.П. Дідуха – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 900 с.

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ ШКОЛЯРА

*Я.О. Русановська
Полтава, Україна*

Оскільки проблема збереження і розвитку творчої активності дитини не стала в шкільних програмах основною метою виховання, ми маємо підставу говорити про недосконалість сучасної системи виховання, про малу ефективність виховної дії сім'ї і школи. Істотною стороною діяльності педагогічного колективу школи є організація і керівництво позакласною виховною роботою. Значну частину цієї роботи планують і здійснюють класні керівники (етичне виховання, стимулювання учбової діяльності, організація суспільно-корисної праці). Велике місце в організації позакласної роботи займають загальношкільні заходи, які проводяться керівництвом школи.

При організації позакласної виховної роботи необхідно направити зусилля педагогічного колективу і керівництва:

- різносторонність її змісту, і суспільну спрямованість (необхідно, щоб вона охоплювала етичне, естетичне, фізичне, трудове виховання), важливою стороною цієї роботи є використання її масових форм, як для виховання учнів молодшого шкільного віку, так і для розумної організації їх вільного часу;
- педагогічному колективу слід піклуватися, щоб позакласна виховна робота охоплювала всіх учнів класу;
- позакласна виховна робота повинна сприяти розвитку суспільних інтересів, активності і самостійності учнів.

З урахуванням цих положень педагогічний колектив розробляє систему позакласної і позашкільної виховної роботи, а керівництво школи надає методичну допомогу і здійснює контроль за проведенням і якістю цієї роботи.

Успіху позаурочної виховної роботи сприяє чітка організація. Здійснення комплексного підходу до виховання вимагає, щоб при організації всіх заходів розв'язувалося б не тільки одне профільне завдання, важливо, щоб кожен захід вирішував максимум виховних задач. При виборі змісту, організацією форм завжди необхідно дотримувати принципу обліку вікових та індивідуальних особливостей учнів. Важливою умовою дієвості всіх видів виховної роботи є забезпечення їх єдності, спадкоємності і взаємодії.

Найбільш поширений наступний поділ форм позакласної виховної роботи: індивідуальні, гурткові, об'єднуючі і масові.

Індивідуальна робота — це самостійна діяльність окремих учнів, направлена на самовиховання. Наприклад, підготовка доповідей, номерів художньої самодіяльності, підготовка ілюстрованих альбомів і т.д. Це дозволяє кожному знайти своє місце в загальній справі. Ця діяльність вимагає від педагогів знання індивідуальних особливостей учнів шляхом бесід, анкетування, вивчення їх інтересів.

Гурткова позакласна виховна робота сприяє виявленню і розвитку інтересів і творчих здібностей в певній області науки, мистецтва, спорті. Найбільш поширені такі її форми, як кружки і секції (наочні, технічні, спортивні, художні). У кружках проводяться заняття різного типу: це доповіді, обговорення творів літератури, екскурсії, виготовлення наочної допомоги, лабораторні заняття, зустрічі з цікавими людьми і ін. Звіт роботи кружка за рік проводиться у вигляді вечора, конференції, виставки, огляду.

До *об'єднуючих* форм роботи відносяться дитячі клуби, шкільні музеї, суспільства. Широкого поширення набувають клуби дружби, вихідного дня, цікавих зустрічей. Діють вони на основі самоврядування, мають свої назви, статуту. Робота клубів будується по секціях. Так інтернаціональні клуби можуть мати секції: кореспондентську, вивчення історії, географії, економіки, культури країни, з якою дружать діти. Профільні клуби (літературні, юного фізика, хіміка, біолога, математика). Поширеною формою є шкільні музеї. За профілем вони можуть бути краєзнавчі, історичні, історико-літературні, природознавчі, художні. Основна робота в шкільних музеях пов'язана із збором матеріалів. Для цього проводяться походи, експедиції, зустрічі з цікавими людьми, ведеться широке листування, робота в архіві. Матеріали музею повинні використовуватися на уроках. Необхідно, щоб робота шкільного музею проходив у контакті з державним, який повинен надавати їм наукову і методичну допомогу.

Форми *масової* роботи належать до найбільш поширених в школі. Вони розраховані на одночасний обхват багатьох учнів різних вікових категорій, їм властива барвистість, урочистість, яскравість, велика емоційна дія на дітей. Масова робота містить в собі великі можливості активізації учнів. Так конкурс, олімпіада, змагання, гра вимагають безпосередньої активності кожного. При проведенні ж бесід, вечорів, ранків лише частин школярів виступають як організатори і виконавці. У таких заходах, як відвідини спектаклів, зустріч з цікавими людьми, всі учасники стають глядачами. Співпереживання, що виникло від участі в загальній справі, служить важливим засобом об'єднання колективу. Традиційною формою масової роботи є шкільні свята. Вони присвячуються датам календаря, ювілеям письменників, діячів культури. Протягом навчального року можливо проведення 4-5 свят. Вони розширюють кругозір, викликають відчуття залучення до життя країни. Широко використовуються конкурси, олімпіади, огляди. Вони стимулюють дитячу активність, розвивають ініціативу. У зв'язку з конкурсами звичайно влаштовуються виставки, які відображають творчість школярів: малюнки, вироби. Шкільні олімпіади організуються по учбових предметах. Їх мета — залучити всіх дітей з відбором найбільш талановитих. Огляди — найбільш загальна форма змагання масової роботи. Їх завдання — підбиття підсумків і розповсюдження кращого досвіду, організація кружків, клубів, виховання прагнення до загального пошуку. Формою масової роботи з дітьми є класний час. Він проводиться в рамках відведеного часу і є складовою частиною виховної діяльності. Будь-яка форма позакласної виховної роботи повинна бути наповнена корисним змістом.

Висновок. Характерною особливістю позакласної виховної роботи є те, що в ній якнайповніше реалізується принцип взаємного виховання, коли старші учні передають свій досвід молодшим. У цьому полягає один з ефективних способів реалізації виховних функцій колективу.

Література

1. Життєва компетентність особистості: Науково-методичний посібник / За ред. Л.В.Сохань, І.Г.Єрмакова та ін. – К.: Богдана, 2003.
2. Поза межами можливого: школа якою вона є / За ред. М. Мойсієнко. – К.: Шкільний світ, 2004. – 264 с.
3. Психологія і педагогіка життєтворчості: Навч.-метод. посібник / Ред. В.М.Доніна та ін. – К.: Освіта, 1996.
4. Ренькас Б. М. Стратегічне планування в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом / Б. М. Ренькас // Педагогічний процес: теорія і практика. Зб. наукових праць. Вип. 2. – К.: Вид-во "ЕКМО", 2009. – С. 238-247.
5. Сухомлинський В.А. Методика виховання колектива./ В. А. Сухомлинський– М. Просвещение, 1981.